

„NAGYSÁG, JÓSÁG”

KARDOS ISTVÁN ÉLETE

Összeállította:
Ilyés Gábor

Nyíregyháza
2019

Mindössze 45 életév – ebből 23 városunkban – adatott Kardos Istvánnak, aki „nem ennek a nyírségi városnak akácos utcáin született, bevándorló volt, de mégis az egész város gyászolta halálakor”. (Nyírvidék, 1929. május 4. 2.) **Szigetszentmiklóson** született **1884. augusztus 12-én**. Középiskolai tanulmányait a Debreceni Református Kollégiumban végezte, majd **1906-ban** szerzett tanári diplomát a Budai Elemi és Polgáriskolai Tanítóképzőben. Ugyanebben az évben **dr. Bartók Jenő** református lelkész hívására jött Nyíregyházára és lett az akkor létesített magán polgári fiúiskola tanára.

A **Polgári Fiúiskola** azzal a céllal nyitotta ki kapuit, hogy „pótolja a középfokú oktatást” és a tanulók szívébe „a gyakorlati élet iránt való szeretetet” csepegtessen. Az iskola első évnyitóján, 1906. szeptember 4-én 35 diák jelent meg. A tanítás az első évben a református elemi iskola egyik tantermében folyt, nehéz körülmények között, de a munka eredményesnek bizonyult, amit a tanfelügyelői iskolalátogatás is igazolt. A városi hatóság pártfogásába is vette az iskola ügyét: már az első év folyamán pénzügyi segítséget szavazott meg fenntartásához, majd a következő tanévben fenntartásába vette át. Ekkor lett a neve **Nyíregyháza Város Községi Polgári Fiúiskolája**. A város a Bethlen (akkori nevén Szentmihályi) utcán levő, 1893-ban épült iparos székházat vette meg és alakította át iskolai célokra. Az 1908–1909-i harmadik tanévet már itt kezdte el a fokozatosan bővülő létszámú intézet.

Az iskola első igazgatójául Kardos Istvánt nevezték ki, aki **1922-ig** látta el ezt a tisztséget. Szakképzése nyelvtörténet tudomány volt. Igazgatása alatt nagy népszerűsége lett az iskola, amely 1924-ben már 430 tanulóval büszkélkedhetett. Az iskola kebelében ifjúsági önképzőkör, Bethlen Gábor nevét viselő cserkészcsapat és Vöröskereszt Egylet is alakult, amíg ő volt az igazgató.

Kardos István az iskola vezetése mellett más igazgatási feladatokat is ellátott. 1912-ben Kégly Szerénától vette át a Jótékony Nőegylet által fenntartott női ipariskolát, s az igazgatóságot 1919-ben adta át Trajtler Annának. Ugyancsak 1912-ben szervezte meg a Kereskedők és Gazdák Körének támogatásával az egyéves női kereskedelmi szaktanfolyamot. Ez 1918-ban az akkor létesített fiú felsőkereskedelmi iskola szakirányú vezetése alá került, majd később a gróf Széchenyi Istvánról elnevezett középiskola tagozataként működött még évtizedeken át. Gyors- és gépíró irodai adminisztrátorokat, titkárnőket, könyvelőket képzett a város üzleti életének zavartalan működése érdekében.

Az iskolaszék a minisztérium hozzájárulásával 1922. november 16-tól a tanév végéig szabadságot adott Kardos István igazgatónak, kit a fenntartó város képviselő-testülete a **kultúratanácsosi** teendőik ellátásával bízott meg. Nyíregyházának eddig nem volt olyan tanácsnoka, aki főfeladatként foglalkozott volna a városi iskolaügyekkel. A húszas évek elejére azonban nem volt elegendő a képviselő-testület bizottságaként működő iskolaszék ilyen célokra, hiszen már több községi fenntartású elemi iskolája volt a városnak, s immáron két polgári iskolája is. A háború után növekedtek a szociálpolitikai gondok is, így 1923-ban megszervezték az önálló kultúratanácsosi állást. A közbizalom egyhangúan Kardos Istvánt kívánta erre a posztra, eltekintettek a jogi képesítéstől és a tanári oklevelet fogadták el az iskolai és a szociális ügyek felelős vezetéséhez.

1921–25. között a Bessenyei Kör ügyvezető titkári feladatait is ellátta. Egy-egy kiválóbb helyi irodalmár bemutatására irodalmi matinékat szervezett, és bevezetőiben afféle kis esszékben jellemezte pl. Sasi Szabó László, Vietórisz István, Vertse K. Andor munkásságát. Máskor három új szabolcsi poétát ajánlott a közönség figyelmébe Tartallyné Stima Ilona, ifj. Radványi Sándor és Balla Ferenc személyében. 1925-ben Fuchs Józsefnek 100 oldalas verseskötetéhez írt ajánló előszót. 1926-ban két praktikus füzetet adott ki. Az egyik Fényes Eleknek még a szabadságharc előtt gyűjtött, majd kötetben 1851-ben publikált adatait mutatja be. A másik egy krónikás összeállítás Nyíregyháza fejlődése címmel. 1927 januárjában megírta a Jótékony Nőegylet 75. évének történetét. A Debreceni Szemlében alapos tanulmányt közölt több képpel, Benczúr Gyula és Nyíregyháza kapcsolatáról. Élete utolsó évében szerezte meg a II. József korabeli térképek minket közelebről érdeklő szelvényeinek fotómásolatait a városi gyűjtemény részére. Bessenyei Asztal névvel szervezett baráti társaságot, ez később Nyíregyházi Irodalmárpártoló Társasága címen szerepel a Nyírvidéken, majd Nyíregyházi Írók Társasága lett e kis csoport elnevezése. Kardos – élete utolsó hónapjaiban is – választás nélkül is elnöke, lelke az összejövetelnek.

A sokoldalú, tevékeny férfiú **1929. május 1-jén** hunyt el, a városháza dísztermében ravatalozták fel. Halálát követő napon, május 2-án volt a temetése. Olyan végtisztessége volt, amelyhez foghatót nem látott Nyíregyházán ez a generáció. Ott volt a város a maga egészében. Kardost vezéreknak, fejedelmeknek kijáró csodálatos ünnepélyességgel temették és az ünnep fenségét nem dísz, nem dekoráció, hanem a felvonult polgárság hatalmas egysége adta meg, az az egy akarat, amellyel az ezrekre menő sokaság elkísérte a szeretett embernek koporsóját a sírig. Az egyházi, katonai, polgári társadalom előkelőségei, a rendőrség, a hivatalok, egyesületek tisztikara, a Városi Dalegylet zászlós csapata, cserkészek, diákok, az iskolák igazgatói, a tanári és tanítói kar, a közönség valamennyi társadalmi rétegének képviselői zsúfolásig megtöltötték az udvart. A vármegyei tisztikar élén a főispán, az alispán és a főjegyző jelent meg. A városi tanács és a tisztikar a polgármester vezetésével vonult fel. A koporsó mellett az összetört szívű özvegy, a kisfiú, a család Nyíregyházára érkezett tagjai voltak. Dr. Bartók Jenő mondott magasan szárnyaló, mélyen megható ima keretében Kardos Istvánt jellemező erővel megrajzoló beszédet. A megható ima után dr. Járossy Sándor a Nyíregyházi Ügyvédi Kamara elnöke mondott Nyíregyháza képviselő-testületének nevében beszédet. Végül Szohor Pál búcsúbeszédében kijelentette: *„Meghalt a város szíve...!”*

Kardos István emlékezete

A képviselő-testület 5000 pengős alapítványt létesített emlékének őrzésére a város középiskolai tanulóinak kiírt irodalmi versenypályázatok évenkénti díjazására.

1932. június 12-én ünnepelte a város polgári fiúiskolája alapításának 25. évfordulóját. Ez alkalomból az iskola udvarán leleplezték az intézmény első igazgatójának, és a névadójának, Jókai Mórnak a mellszobrát, Berky Nándor szobrászművész alkotásait. Kardos István szobrát az 1950-es évek elején az iskola padlására vitték, majd később elpusztult. Jókai Mór mellszobra még ma is áll az iskola udvarán.

Síremlékét **1940. május 3-án**, Kardos István temetésének 11. évfordulóján állították fel az Északi temetőben (II. parcella 7. számú sír). Ez alkalomból dr. Vietórisz József elszavalta a Kardos Istvánról írt ódáját. A 200 centiméter magas, fekete svéd kőből készült síremlékre az eredeti tervek szerint Kisfaludi Strobl Zsigmond készítette volna el Kardos bronzdomborművét, ezt azonban nem ő, hanem **Berky Nándor** szobrászművész valósította meg. A város első kultúratanácsosának a portréját ábrázoló domborművet 1942-ben helyezték el a síremléken.

Festménye a városháza első emeletén látható.

NYIREVIDÉK.

Előfizetési árak helyben és vidéken:
 Egy hóra 250 pengő. Negyedévre 750 pengő.
 Kiszármazások és tanulóknak 20% engedmény.

Alapította **JÓBA ELEK**
 Főszerkesztő: **Dr. S. SZABO LÁSZLÓ.**
 Felelős szerkesztő: **VERTSE K. ANDOR.**

Szerkesztőség és kldóhivatal:
SZECHENYI-UT 9. SZÁM.
 Telefon szám 139. Postacímje 20000.
 Kéziratokat nem adjuk vissza.

Kardos István

Május eleje. Fekete májmájú állított a sors a nyiregyházi otthonok elé ennek a gyászfátyolos tavasznak reggelén: egy hír fogadta az otthonokból külső nyiregyháziakat: meghalt Kardos István kultúratanácsnok, meghalt a szeretet, jószág, tisztesség embere. Az első hír, mely a szót kimondta önönhangjától visszadöbbenve. Lebétség-e, kérdettük: szabad-e megtörténni annak, hogy a jószág napja elé fekete felhő toljalon, amikor úgy fájnak a szívük a szeretetlenség hidegében, szabad-e elfogni az élet útjára torrákat, amely úgy áradt csillanó, kristályos patakzónál át az utakon, mint a hínok szent folyója, amelyben teljui a lélek? Szabad-e elfjódni az élet virónek, amely győgyította a sebeket, amikor az élet töviskosonnya vért serkent a jök, az igazak homlokán, amikor annyi sob sajon sikoltott, amikor annyi segítség est segítséget, győgyítást, annyi bánat vár vigasztalást a szeretet evangéliumától. — Lehet-e, szabad-e ennek megtörténni? Elnémihat-e az ő szavának szedő hárfarengése, amely az Assisi állította, tarta: fenkölt szeretetet sugallta, amikor megérezte, hogy kintse a szeretet rószaleveléi, hogy esendésiten, megnyugtasson, egyensúlyozottságot adjon a léke zsolozsmájával...

Vasárnap délután a tavasznap életkedvet fakasztó varázsvámban ott láttuk meg a kórház udvarán misolygón, boldogan, halásan a kórház, az orvos kar, az ápoló kedves nővérek üdítő, tarta jószág iránt — szeretet körében a győgyulási megbékéltető hitével s máris halála híre döbönt meg. Kardos István a tiszta szülő szeretet, önzetlen barátság, az apostoli lemondással vallott kötelességtudás a cselekvésekben élő és alkotó valóság és hazaszeretlet eszményi embere nincs többé.

„Folyjatok könnyűim, folyj Te forró patak, — sírásatok az élet, a csillagok hullását, virágok hervadását, tavaszok, szépegek tovatűnését, melódiák szertelenségét a szárnyaló szellem, sírásá-

tok a Hősök tragikus porbahullását, Szigtritek halálát.
 A Szeretet, Jószág, Tisztesség fájától letört a legszebb virágosság, meghalt Kardos István.
 És airat Nyiregyháza, rég nem siratot így halottat. Kardos István halt meg és magával vitt egy darabot minden szívből. A szegényekből a nyomortanyákról, a paloták embereiből. Iskolák, egyesületek, jótékony intézmények, kisdiákok, felsőbb tanítványok, felekezetek mind, sorsa érák, hogy az öröké volt; mindenké volt, a Jószág, a Szeretet, az Igazság eszméje volt Kardos István.

Ott van a ravatala a városbára tanácsstermben. De mintha megönte a fekete koporsó. Sulya, kerrantje, fájfalma gúnyozul a városra. Nyiregyháza tarta Kardos István koporsóját. Egész Nyiregyháza egy ravatal ma és egy szívük égő könnyek csillára az körtör.
 Ma mindenki Róla beszél. Megrebenő könnyes szemmel mondják az emberek: Jó ember volt nagyon jó ember. Nem ismertük hozzá hasonlót. Szerette mindenki szeretetét mindenki... Mélyről, a lélek tiszta, ravatalán, igaz mélységből jön a szó és könny, amikor Ot sajnálják, mikor Ot airatják.

A legrágábbat adják, mikor Róla beszélnek, ő is azt adta, ami legrágább kínosa volt: szeretettorra szíve aranyán, szétszórtta szívét.

De Amicis: Il cuore
 A virágok szigetén, Szigetesen-miklóson született 1854-ben. Az ősi kollégumban, Debrecenben tanult. A polgárszkolai tanárképző főiskolát, a Paedagógiumot 1906-ban végezte. Hegymezi Kiss Áron, a kiváló pedagógus igazgatta akkor a hírneves intézetet. 1906. őszén került Kardos István Nyiregyházára, ahol dr. Bartók Jenő cef. lelkészrel megszerverték a polgári főiskolát, amely a ref. elemi népiskola egyik tantermében nyílt meg és 1907-ben megkapta a nyilvánossági jogot, majd ugyanebben az évben városi polgári iskola lett.

Az iskola fiatal lendülettel, a modern pedagógia szellemében kezdte meg működését és Kardos István az iskola igazgatója volt a fejlődés friss irányítója, a fiatal iskola szíve-lelke. Tanítványai majd tanártársai tapogva szeretetök. Boles derével, a szeretet csodatevő varázásával, a kötelességen felül teljesített munka inspiráló hatásával állt Kardos István a rövidesen állandó hajlékot nyitó iskola élén 1922-ig, amikor a város képviselőtestülete meghívta kultúratanácsnokki állásra, hogy a másfél évtizeden át felhamert nagyszertű kvalitásait, orgonáló erejét, idealizmusából táplálkozó emberfeletti munkaszerületét, kultúrvágyának, szociális életrevalóknak lendítő erejét, a város kulturális és szociális fejlődésének érdekében az élre állítsa.

Az 1908-1909 iskolai évről adja ki Kardos István a polgári főiskola első évfolymát, amelyben „iskolánk és a modern pedagógia” c. cikkéből felénk kerülnek nagy szívenek életet, virulást, boldogságot esendítő fénysegrai. Az ő lelkével, világértéssel teltokon De Amicis Edmondo il Cuore c. művéből indúl ki. „A Szíve” irójának szavait idéál.

— De Amicis Il Cuore című művének bájos sorai jutnak eszembe — írja Kardos István — valahánykor az iskolás gyermekek seregét látom sietni az iskolába.
 A Kisdiákok tipogése, kik öntudatlanul is egy nagy eszme, az emberi művelődés szolgálatában állának, a nagyobbak vidám találkozás, beszélgetése, kiknek az életben reájok váró munkáról, kötelességéről csak holdog sejtésmik van, olyan meglható, olyan megindító...

Majd a nevelés ügyének modern problémáit sorsa véve így fejezi be cikkét: „De bármily tudományos apparátussal vizsgáljuk a családi nevelés ügyét, úgy érezzük, nevelj látjuk, hogy a családi nevelés maga az edesanya. Az edesanya feltő gondossága, körültekintő figyeleme, tarta szeretetben felolvasó önzetlensége, nemcsak a kis gyermekek gyámolá, vezetője, de a felnőt, az élet-harcával küzdő emberek is báto-

ritója, lelkeknek megnyugtatója az anya képe, mely olykor fel-felűnik előtte.

Mi Amicis szavait szeretnők kinek-kinek szívbe vésmi:
 „Ne feledjétek el: az iskola is anya.”

A tisztaszeretben felolvasó önzetlenség.

A tiszta szeretetben felolvasó önzetlenség — szívünk önfeloldozó szeretete lobogott Kardos Istvánban a pedagógusban, majd a kultúratanácsnokban, az edesapában, aki az élet fáradaimaból otthonában kis fiacskája mellett, jérékos, kedves, meglható örökökben talált megnyugvást; a barátban, aki odaadó egész szívvel és jószággal szeretett, a közhivatalkokban, aki a közt, szeretett városának ügyét emberterveten jváért, minden hiúság, jutalom, elismerésvárás nélkül szolgált, a munkatársban, aki aldosatos szeretettel kereste az alkalmat, hogy társával vállvetett munkával megálja az ügyet, aki soha el nem felelhető odaadással állt feljebbvalója mellett és szíve vértjével védett minden igaz ügyet.

Carlyle az élet hőseiben meglátja a kompoti lángot, az emberfeletti ember magasságára edző, feszítő eszmesugárzást. Ez az eszme égett, főtört, osztonzott Kardos István hősi lelke mélyén, míg lángolásában el nem égett a győnye test. Az evangéliumi, aldosatos, szelid, az önzetlen, aldosatos szeretlet kompoti ereje volt lelkeknek haralma, alkotásokra inspiráló ereje.

Láttuk orgonizáló készségében, a Bessznyi Kör nagyszertű eredményeiben, sikeres ünnepek rendezésében, lelkes meggyőzőni tudó előadó tisztségében, láttuk, miként melengeti szelid jószágának napasütésében a hozzá forduló szegényeket, betegeket, a szegényhár elesettjeit; láttuk hivatalában, láttuk a fórumon, ahol szerényen elértőmi igyekezett mindig az utolsó helyre, de ahol az ő szeme, az ő szava, az ő gesztusa volt a legközelebb a halhatatlansághoz, az Ur-hoz, akiről az Uj-szerettség szól:

Nagy pünkösdi cipővásár!

Női fekete pános- és tűrés cipő	14.50 Ftól	Női drapp, pános a legdivatosabb modellek	24. —, 26. —, 28. — Ft	Férfi fél divatcipők	19. —, 22. —, 24. — Ft
Női barna divat pános cipő...	17.50 "			Férfi fél bagaria cipő ...	24. —, 26. — Ft
Női drapp " " " "	19.50 "	Férfi, flu sevrax cipő lakk orral	22. — Ft	Férfi fél lakkcipő, ...	29. — Ft
Női lakk " " " "	22. — "				

Szandálok gyönyörű kivitelben beérkeztek. — Női vászon cipők, drapp, szürke, fehér, fekete P 10. Gummi- és bőrtalpu **tenniscipő** nagy választékban. — Kigyo, gyik és krokodil cipő ujdonságok

Lichtenberg Cipőárházában Nyiregyháza, Zrinyi Ilona-utca 1. Telefon: 351.

Láttuk és követni igyekeztünk. Ot. Nevelő maradt a körülött zivajában is, zöndes, szerzetessel mosolygó, bekéltető, vigasztaló nevelő, akinek közelegésében az órára üdítő erejét, a Szépség és Jóság költséget értezték és a Vezetőség dallamát hallottuk. Elettől evangéliuma élet marad akkor is, amikor sirjához záradokolunk, hogy megdöbbenünk a Rágondolásban, hogy erőt, szárnyat, lendületet kapjunk az eseményekért való küzdelemhez.

Az utolsó napok

Gondolatok reám szeretettel, tartással meg jó emlékekben. Ezt mondotta tisztviselőnknek Kardos István, amikor három hét tel ezelőtt sorsa látogatta őket. A kórházba készült. És... búcsúzott. Már éveket ezelőtt látogatnak rajta a fardtság, kimerültség jelei. Időzrege, szive-kifáradt abban az órákban, amikor csak a más javiért küzdő, sokszor tragikusan súlyos akadályokkal találkozott munkában, amely a város kulturális és szociálpolitikai ügyosztályában végeztetett. — Sokan mondják talán pilheniőbb, megnevezetőbb lett volna, ha az iskolánál marad. Lehet, de ne feledjük, hogy a kiránszertottakat elhívja a kör, magához sodorja az élet. Akinek küldetések hite és a lelke mélyén, enged a hívő szónak, amelyben embertársainak segítségkérését hallja. Elvették a jövendőit rejtő csirát a földbe és a mag örömmel csak azért, hogy felszabadjon az új élet. Kardos István kérve-kérték, menjen pilhenre, családjaig. Halogatta, a munka vágya pezdült benne, a közelegéstudat hősi ereje ott tartotta az irósszal mellett.

A nyomonreható akció az ő jó szívének sugallatára indult meg, de az akció igazalmi végképp kimerítették. Három hónapnyi szabadságot kért. Először álméletben. A halála szomorú dokumentálása annak, hogy kitartott, kitartott a végéig. Mindhalálig.

Három héttel ezelőtt orvosai, dr. Spányi Géza és dr. Sarvay Elek tanácsára a kórházba ment. A pilhen, a magány, a kórház ápolás csodát tett. Arca teljesebbé, vonásai nyugodtabbá lettek. Elettől, hite, vidámsága visszatért. Olvasott, rádiót hallgatott. Új életprogramról beszélt. Ugy, volt, hogy hétlón, április 20-án hazamegy, néhány napig otthon lesz, aztán Balatonfüredre utazik pilhenre, szanatórium kezelésre, gyógyulásra... új életre. Hétlón délután szinte csapongó kedvvel érkezett haza. Bejárta lakását. Kézbe vette kedvelt könyveit. Mely szemével boldogan simogatta az ódes otthonát, játszott, szorgoskodott, tapaszt, örült kis fiával, Tamással.

Hétlón este maga fektette le kis fiát. Ejjel arra riadt fel családja, hogy rosszullettől panaszkodik. — Kisfia orvosát szaladt. Dr. Spányi Géza szinte futva jött. Kéz kellett vágni, de aztán megkönnyebbült a beteg. Eljött kezelőorvosa, Sarvay dr. is, aki kedd reggelig ott maradt betegsége mellett. Kedde, ugy látzott, muló volt a rosszullet, de az esti órákban nagy erővel lépett fel az agyvérzés. Dr. Kovács László orvos a hűsége jóbarát virasztott mellette. Éjszaka agonizálás kezdett. Hajnalban megállt a szív, az áldott jószág szív, mely drága volt, nemes volt, mint a Grál kelyhe, mind a halhatatlan művészek szíve, mint az »Il Cuore«, amelyről kedvelt írója, De Amicis Edmondo ír.

Ravatal a városháza nagytermében

Szerdán, a reggeli órákban terjedt el Kardos István tragikus halálának híre, amely mindenütt fájdalmas részvétet, megdöbbenést kellett. Dr. Benes Kálmán polgármester, Sebor Pál főjegyző, a tanács tagjai a halottas házhoz szertek és egy fájdalommal sirva álltak körül Kardos István holttestét és vigasztaló szóval igyekeztek enyhíteni az óveggy és a kis árva fájalmát.

Jöttek a barátok, sokogya tettek virágukat a legdrágább barát szívére. Délben fekete erköporsóba helyezték a halotrat, a város nagy halotrák. Jött a gyászkozs és várta Kardos István a városháza felé, hivatala felé. Milyen szomorú ez az utolsó út. A gyászkozs oldalánál díszruhás hajduk sorfala lépett, a koporsó nyomában a megtört, könnyes munkatársak, Benes Kálmán polgármester, a tanács tagjai.

A fekete drapériával, pálmákkal díszített ravatalon, a városháza nagytermében pilhen Kardos István. Nem messze tőle ott van az árván maradt hely a tanács elnöke asztalánál. Ha oda tekintünk, hallunk szavának szívhoz szóló szénjét, amellyel a kultúra, a szociális intézmények érdekében sőt emel. Most halgatón csukódnak össze ajkai és a zárt vonal mögöl a halál titka sütéteedik felénk. De mi fénylen látjuk ez az arcot, a szem ember glóriáját látjuk felé.

Fehér sekta, három piros rózsza a ravatalon, Kardos István barátai üzennek. Feje mellett kis fia fényképe. A ravatalnál az első koszoru Benes Kálmán és felesége az elvezető, a pótolhatatlan, az ódaadó, a virg bi munkatársnak. Ott van az ibolya koszoru, Rakovszky Iván dr. koszoruja. A város képviselője tévratban jelentette, hogy résztesz a temetésen. A hófehér szállagos koszoru Se-

bor Pál és felesége küldte. Torók Gyuláné, a városi tanács képviselőtestület, a koszorség, ismerősök, barátok, a család a testvérek, az édesanya, koszoruja. — Díszruhás hajduk, csörkészek állnak órséget. A tanácsagok felváltva vannak jelen. És jönnek sorra a koszoru és megindul a marándoklás a ravatal felé. Jön a perifóriák népe, jönnek a segégynek szászai, és jön a város minden társadalmi rétege. felekezete és a templomok harangjai, az iskolák, közintézmények tekete zászlónak lengése hirdetik, hogy sir az egész város, mert szerette az egész város azt, akinek szeretete minden átfogó szívárványfövel majolt Nyiregyháza fölé, amely városért élt és halt, mely városnak negyedszázadon át hű fia volt.

A siratók között ott vannak az iróttól munkásai, ott van a Nyiregyháza szerkesztősége és minden munkása is. A tollat művészi íhlettel forgatta, a szóbeli hatás mestere volt Kardos István, évtizeden át munkatársa a Nyiregyháznak.

Irányította, szeretettel, jószággal, a köz érdekeinek ábrázásával, a sajtó erejének tudatában, a sajtó munkásaiknak megbecsülésével informálta lapunkat és az ő sugallatára mindig frissen szántott a toll, mert tudtuk, hogy eszmék buzaját vetjük az ő szavaik nyomában. Csak ez az irás volt fájó, ez az utolsó beszámoló volt könnyes, kibékíthetetlen. De könnyűenken át az eszmék fényébe vontan állás előttünk: Kardos István és ha letörtünk könyvünket, megnyitjuk, a Te utadon. És hogy Te már ott vagy előttünk: bírtok tekintjük mely árnok éjélet is...

Kardos István az Északi temetőbe csirák ma délután fél 4 órakor. Időiglonosen helyezték el. Benes Kálmán polgármester az új

temetőrendezési terven kijelölte az ő leendő nyugvóhelyét. A bejárat díszes köröndjében, rózsaszalagok között fog pilheni. Rózsák között van a hely: az ő koporsójának, rózsák között, amelyek a szeretet eszméjének győzelmeit hirdetik a földön.

A gyászjelentések, amelyek Kardos István halálát hirdetik, a következők:

A család jelentése:

Ózv. Kardos Istvánné, Tamás fiával az árván maradt feleség és gyermek, özv. Kardos Gyözőné a megtört szívű anya és Kardos Ferenc a bánatos testvér az összes rokonság nevében is mélyszéget bánattal jelentik, hogy a jó férj és édesapa, gyermek és testvér Kardos István városi tanácsnok családjának és a közügyeknek szentelt munkásságának 45-ik, boldog házasságának 22-ik évében folyó év május hó 2-án, csütörtökön délután fél 4 órakor rövid szennvedés után visszaadta jószágos lelkét Teremtőjének.

Drága halottunkat áldásos munkásságának színhelyéről, a városháza épületéből folyó évi május hó 2-án, csütörtökön délután fél 4 órakor fogjuk a református egyház szertartása szerint az Északi temetőben örök nyugalomra helyezni.

Nyiregyháza, 1929. május 1-én, Emlékét örökké megőrizzük!

Nyiregyháza város gyászjelentése

Nyiregyháza r. t. város képviselőtestülete, iskolaszéke, tanácsa és tisztviselőikara fájdalmas érzéssel jelenti a város közönségének, hogy áldott szívű tisztviselője Kardos István városi tanácsnok folyó évi május hó elsején reggel 4 órakor, 45 éves korában, rövid szennvedés után elköltözött az élok sorából.

A szegényeket és elesetteket magába foglaló sziv megszűnt dobogni. Kihűlt az az áldott kéz, mely oly buzgón simogatta a szennvedőket. Árván maradtak kulturális és népjóléti intézményeink. Állig mult el hat eszendeje, hogy a tanári pályát felszerelve, az egész város tanügyének és jótékonyosságának szolgálatába állt: mégis örök életű emléket alkotott magának. Lelke tovább él a szegények és betegek imáiban.

Hűségos társunkat áldott munkásságának színhelyéről, a Városháza épületéből folyó hó 2-án, délután fél 4 órakor kísérik örök nyugalomra az Északi temetőben kijelölt díszsírhelyre.

Nyiregyháza, 1929. évi május hó 1-én.

Mindeneket magába foglaló nagy szivedet egyaránt áldják szegények és gazdagok.

A kereskedelmi iskola a következő jelentést adta ki:

A nyiregyházi városi felső kereskedelmi iskola felügyelő bizottsága, tanári kara és tanuló ifjúsága mely megdöbbenéssel jelenti, hogy az iskola megalapításának egyik buzgó munkása, felügyelő bizottságunknak lelkes tagja, iskolai ügyeinknek jóakaratan előadója, a jó barát, a nemeslelkű igaz ember Kardos István városi kultúratanácsos minden igaz

HARRY LIEDTKE

SZOMBATON VASARNAP AZ APOLLOBAN

PÁROSAN SZÉP AZ ÉLET

SAMBA

AZ ÖSERDŐ HÖSE

A két szennvezés 17 felv. egy másorban

APOLLO

Csütörtökön Pénteken

ZOLA EMIL Örökbecsű regénye filmen

A PÉNZ

A mai idők regénye 14 felv. — Rendezte: Marcel L. Herblie.

BRIGETTE HELM és ALFRED ABEL a főszerepekben

Rendez. helyárak.

Szombaton **HARRY LIEDTKE** Vasárnap legújabb attrakciós filmje

PÁROSAN SZÉP AZ ÉLET

Két életvidám ficó mulatságos kalandjai 10 fejezetben

SAMBA, AZ ÖSERDŐ HÖSE

Film-dráma a legújótebbá frikákból 7 fejezetben, eredeti felvételekkel

Előadások kezdete: hétfőnapon 5, 7 és 9 órakor

ügyért lelkesedő nemes szive május 1-én, reggel 4 órakor megszünt dobogói.

Nem tudjuk mit sirassunk benne inkább, a lelkes vérbeli tanárt, ki mikor díszes állásába került, akkor is büszkén vallotta magát a tanügy munkásának. Sirassuk benne iskolánk igaz barátját, ki velünk érzett minden örömmünkben, bánatunkban, a ki csak akkor volt boldogiatlan, ha nem tudta úgy előbbre vinni intézetünk ügyét, mint ahogy szeretete volna.

Amin ő annyit dolgozott, az iskola új épülete előbb, vagy utóbb, de meg lesz. Márványtáblán aranybetűkkel fogjuk hirdetni a késő utódoknak az ő hervadtalan érdemeit, addig pedig szívünkbe zárjuk emlékét. Az ő példás, értékes életét odaállítjuk ifjainknak követendő példának, hogy ha minden magyar ember úgy teljesíti kötelességét, akkor bizony Magyarország feltámadásában.

Nemes lelked velünk maradj, írárdt testednek kívánunk csendes, nyugodt pihenést! Isten veled jó barát, Isten veled!

Nyíregyháza, 1929. május 1-én.

A polgári fiúiskola gyászjelentése:

A községi Jókai Mór polgári fiúiskola tanári kara mélyesége fájdalommal jelenti, hogy az intézet alapítója és 16 éven át volt igazgatója Kardos István Nyíregyháza r. t. város kulturális-csofia I. évi május hó 1-én elhunyt.

Benne iskolánk igazi atyját és pártfogóját, mi pedig pótolhatatlan barátunkat gyászoltuk.

Emlékét kegyelettel őrizzük!

Nyíregyháza, 1929. május 1-én.

DIADAL

Május 2-án, csütörtökön

Csak 1 napig! Csak 1 napig!

2 órás kacagás

Ai nimfa 2 felv.

Pardon tévedtem 2 felv.

Minta farm 2 felv.

Nem vagy legény Berei 2 felv.

Eton és Zseton 2 felv.

Amikor a papák sportolnak 2 felv.

Botrány a színházban 2 felv.

Granada 1 felv.

Tengernek vandora 1 felv.

Az előadásunkat 7 lapos sajtó zenekarunk kíséri.

Következő műsorunk!

Holtai Jenő híres vígjátéka

A naftalin

Conrad Nagel: Razzia

Megkezdett a kollégéle gyártmányú, elsőrangú

Tennis ütő

Davis, Slazenger, Darsonnal, Hammer, Kehring, Gordon.

A Tennis Szövetség által jóváhagyott Slazenger és Dunlop labdák

Pálya felszerelések.

Blumberg Nyíregyháza

2312-18

A Kánsz szabolcsvármegyei csoportjának választmányi ülése

(A Nyírvidek tudósítójától.)

A Községi Alkalmazottak Nemzeti Szövetségének szabolcsvármegyei törvényhatósági választmányja április hó 30-án délután 4 órakor a pénzügyigazgatóság tanácstermében látogatott választmányi ülést tartott.

Tóth Bálint elnök ismerteti Rakovszky Iván dr. Nyíregyháza város országgyűlési képviselőjének a választmány elnökehez intézett levelét, melyben közbenjárását igéri meg a legégetőbb tisztviselői sérelmek ügyében, majd Luka Jenő főtitkár tette meg jelentését.

Megdöbbentő képekben tárja fel a községi alkalmazottak nehéz helyzetét, ismerteti a legfájdalmasabb sérelmeket, melyekre a tisztviselő társadalom minden ígéreteik dacára hasztalan vár orvoslást.

Indítványára a választmány a következő határozati javaslatot hozta:

A Kánsz szabolcsvármegyei törvényhatósági választmányának erkölcsi kötelessége reá mutatni arra az elégedetlenségre, melyet a községi alkalmazottak illetményének az arányértékü koronához viszonyított alacsony volta és a pengő vásárlóképeségének állandó csökkenése és így az illetményeknek a létminimumon aluli állása idéz elő.

Reá mutatunk arra is, hogy a tényleges és nyugdíjas közalkalmazottak illetményének felemelése nemcsak a közalkalmazottak érdeke, hanem közérdek is és épen azért ennek a kérdésnek a legelőbbi megoldását az ipari, kereskedelmi érdekeltség is sürgetik, mert tudatában vannak annak, hogy ezzel az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság helyzete is javulni fog, mert

a tényleges és nyugdíjas közalkalmazottak részére juttatott minden fillér a magyar kereskedőhöz, iparoshoz és mezőgazdához jut.

Tehát midőn megállapítja törvényhatósági választmányunk a tényleges és nyugdíjas közalkalmazottak súlyos anyagi helyzetét és az illetmények rendezésének a közérdek által is kívánt voltát, — ismétellen és nyomatékosan sürgeti az illetmények általános rendezését, a családi pótlékna és lakáspénznek megfelelő összegben történi megszabását és a fennforgó sérelmek sürgős orvoslását.

Elhatározta a választmány, hogy a szövetség központi elnökségét felkéri, hogy a helyzetjavítás érde-

nyilvánosságuk biztosítását. De ha e kívánásaink egyikét sem kében haladéktalanul lépjen közbe a kormánynál. A határozati javaslatot külön írat kapcsán megküldi a vármegye főispánjának és a vármegye országgyűlési képviselőinek, valamint felsőházi tagjainak és felkéri őket a tényleges és nyugdíjas közalkalmazottak helyzetjavítása ügyének támogatására.

Végül felkéri a helyi sajtót arra, hogy a közalkalmazottak súlyos helyzetével külön cikkekben foglalkozzék, a választmányi ülés lefolyásáról pedig a budapesti napilapokhoz közleményi küld be.

A nagy letzással fogadott főtitkári előterjesztés után Soós József pénztárnok a pénztári jelentést olvasta fel, amelynek sorát elhatározta a választmány, hogy lépéseket tesz az irányban, hogy a Kánsz tagjai tagsági díjuk fejében a Kánsz hivatalos lapját pontosan megkapják.

Walter Géza dr. h. főtitkár indítványára elhatározta a választmány, hogy felir a központi elnökséghez a vándorgyűlési hozzászólások korlátozása tárgyában. Lehetően állapott az, hogy a budapesti hivatalos szónokok másfél-órás beszéde miatt a vidéki kiküldöttek szóhoz nem juthatnak. Korlátozni kell a felszólalások időtartamát kivétel nélkül minden szónokra nézve 15 percre és akkor a vidék is elpanaszolhatja sérelmeit az országos vándorgyűlésen.

Több kisebb jelentőségű ügy tárgyalása után a választmányi ülés délután fél 6 órakor véget ért.

Móra Ferencné szakácskönyve a legjobb, legbővebb és legterjedelmesebb magyar szakácskönyv. Kapható az Újságboltban.

A LENGYEL cukrászdában ma és mindennap

BARTALIS
hirneves
szalon zenekara
hangversenyez

Műjég.

Május hó 1-től kezdődőleg MŰJÉG házhöz szállítására előfizetéseket elfogad

Városi-Üzemi Részvénytársaság

Városháza, emelet 17. szám. 2647

A revízió jogi utja

Lukács György a kisebbségi ügyek kiváló szakértője előadást tartott a revízió utjáról. A laikus közönség előtt népszerűen magyarázta meg ezt a komplikált külpolitikai kérdést, melyet szemben a mi közvéleményünk nagy része tájékozatlanul áll, de amelynek megismerése hozzátartozik ahhoz, hogy a kormány külpolitikáját megérthesse a Magyar közvélemény. Kifejtette Lukács György, hogy mi magyarok még a múlt század közepén is önként mennyivel több jogot adtunk a nemzetiségnek, mint amennyit a kisebbségi szerződések az utódállamok magyarságának mai napig juttatnak. Szólt az utódállamoknak magyarellenes agrárreformjáról, a választójogi visszaélésekről és a népszámlálási statisztikák meghamisításáról is. Majd azt fejtette, hogy a kisebbségi szerződések annakidején a Népszövetség védelme alá helyezték. A Népszövetségnél az az eljárás módja, hogy csak azokat a kisebbségi panaszokat tárgyalja a Tanács, amelyeket valamelyik tanácsstag magáévá tesz. Ismeretes azonban, hogy a politikai hovatartozandóság folytán az érdekeltek, amelyek legtöbb esetben az utódállamok kormányai és azok barátai, sohasem teszik magukévá a kisebbségi panaszokat s így azok sohasem jutnak a Tanács elé. Az állandó nemzetközi bíróságnak sincs módjában foglalkozni a kisebbségi panaszokkal, mert a bíróság elé megint csak olyan ügy kerül, amelyet a kisebbségi kérdésben érdekelt mindkét kormány egyetértőleg terjeszt a bíróság elé. Erre azonban a jogfosztó kormány természetesen nem kapható. A Melb-Franco elmélet még ezekre a lehetetlen formulákra is ráduplázott, amikor a kisebbségi kérdést úgy kívánta volna megoldani, hogy a nemzet kisebbségek egyszerűen asszimilálódnak annak az államnak a népességéhez, amely felettük éppen az einyomási és jogfosztást gyakorolja. A kisebbségek helyzetén csak az jászíthat, ha a Népszövetségben állandó kisebbségi bizottságot létesítenek, amely nemcsak aktívként a vádlott kormány egyszerű bemoindásai alapján, hanem helyszíni tanulmányok útján alkotja meg véleményét.

Második elengedhetetlen feltétele a kisebbségi kérdés megoldásának az, ha a kisebbségi kérdéseket ezután nem zárt ajtók mögött tárgyalják, hanem azoknak teljes nyilvánosságot adnak és ha a kisebbségi eljárás kontradiktórius lesz, vagyis a felek élő szóval reflektálhatnak egymás érveire. Hogyha nemcsak a tanácsstagoknak lesz meg az előjoguk arra, hogy a kisebbségek ügyét a Tanács elé vigyék és végül, ha a kisebbségi ügyekben a népszövetségi tanács mindig köteles lesz meghallgatni a nemzetközi állandó bíróság véleményét.

Sajnos még a jelenlegi helyzetben nem várhatunk többet e kívánások teljesítéséből, mint a